

• door Karel Remmelink

Jozef

(deel 2)

De ontknoping

Als Jozef op het punt staat zich bekend te maken aan zijn broers is er al heel wat aan vooraf gegaan. Honger dreef hen naar Egypte en verarmd kwamen ze er aan. Hun geweten ging spreken als gevolg van de vragen die de onderkoning stelde. Er gebeurden vreemde dingen die hen nog meer beangstigden. Weer thuis gekomen was men even opgelucht, maar al snel werd de onrust weer groter en werd het bedreigend. Terug gaan zonder Benjamin was geen optie, maar hem meenemen was evenzeer een groot risico, hun broer Simeon had immers al moeten achterblijven en hun vader zou dat allemaal niet overleven. Ze zaten in een fuik en konden alleen maar verder zwemmen, terwijl het net steeds krappert werd. Ze moesten toezien hoe hun vader leed onder de situatie en ze konden er feitelijk ook weer niets aan doen. Voor de tweede keer teruggekomen bij de onderkoning, komt het moment in hoofdstuk 45 dat Jozef zegt dat hij hun broer is. Het derde vers van dat hoofdstuk is de moeite waard om aandachtig te lezen, want pal achter het 'Ik ben Jozef' staat 'leeft mijn vader nog'. Waarom zou hij dat vragen als hij in het relaas van de broers dat er aan vooraf ging, enige malen gehoord heeft dat ze het over hun vader hadden, hoe hij dit allemaal beleefde? Als we in Jozef een beeld zien van de Heer Jezus, dan zijn zijn broers 'zijn verwanten naar het vlees', zijn volksgenoten, Israël. Hij was tot hen gezonden en ze hadden Hem verkocht. Talloze jaren hebben ze hem

niet weer gezien. Er komt echter een moment, als zij in de verdrukking komen en dat er een ontmoeting is waarbij hij zich bekend maakt. Heeft het niet frappante overeenkomsten met de geschiedenis van het volk Israël. Ook zij hebben hun Broer verkocht, ja, ze wisten niet beter of Hij was dood (Mt 28:15) en ze hebben Hem jaren niet gezien. Ook zij zullen in verdrukking komen en naar de Onderkoning moeten gaan om in leven te blijven. Op het moment dat Hij zich aan hen openbaart is de eerste vraag of de Vader nog leeft. Ik vertaal dat zo, dat als de Messias terug komt voor zijn aardse volk, zijn eerste vraag is of God, Vader, Jehovah zo u wilt nog voor hen leeft. Dat is voor Hem heel belangrijk. De Heer Jezus houdt ons in de evangeliën één en andermaal voor hoeveel de Vader voor Hem betekent en ook voor ons wil betekenen, hoe graag Hij wil dat er een relatie ontstaat tussen de Vader en ons en Hij put zich uit om de Vader voor ons 'tot leven' te brengen. Dat is één van zijn grote doelen. De broers moesten toen leren dat hun vader echt voor hen zou moeten gaan leven, meer dan het ooit gedaan had. De Heer Jezus wil ook graag dat het Abba Vader ook voor ons echt gaat leven en blijft leven.

'Wat u in toekomstige dagen wedervaren zal'

Jakob roept in Genesis 49 zijn zonen bij elkaar om te vertellen wat hen in toekomstige dagen wedervaren zal. Het is dus >>

belangrijk dat we dat hoofdstuk met die bril op lezen. Als we de tekst op dit punt bij elkaar nemen, dan ontstaat het volgende beeld (NBG-vertaling).

- Ruben zal de voornaamste niet zijn.
- Simeon en Levi zullen verdeeld en verspreid worden onder Jakob en Israël.
- Juda, de scepter en de heersersstaf zullen van hem niet wijken.
- Zebulon zal aan de zee wonen.
- Dan zal zijn volk richten als één der stammen van Israël.
- Gad zal een bende belagen.
- Aser zal goed eten en koninklijke lekkernijen leveren.
- Jozef: de God van uw vader zal u helpen en de Almachtige zal u zegenen met voldoende neerslag en ook met nageslacht. De zegen zoals Jakob die ervaren heeft zal ook Jozef ten deel vallen, vgl ook Dt 33:13-17.

Wat opvalt is, dat van sommige zonen niets gezegd wordt in de toekomstige vorm. Misschien moeten we wat van hen in de tegenwoordige tijd wordt gezegd zien als maatgevend voor de toekomst van hun nageslacht. Verder zien we bij nadere beschouwing dat wat van meerderen gezegd wordt toch moeilijk als zegen kan worden gezien. Van de laatste twee worden positieve dingen gezegd, maar wel zaken die we vooral aanduiden als stoffelijk, niet immaterieel. Er is er maar één die uitstijgt boven zijn broers en dat is Juda. Hoe is dat te rijmen met de dromen die Jozef in zijn jeugd kreeg?

Juda gaat niet alleen voor Ruben, de voornaamste volgens de menselijke orde, maar ook voor Jozef, de uitverkorene van Jakob. Jakob moest leren dat niet de zoon van zijn geliefde

We zouden Jozef in herinnering houden in zijn geloof in de opstanding



vrouw Rachel degene zou zijn uit wie de Koning der koningen geboren zou worden, maar een zoon van Lea. Over Juda en Jozef uit Jakob zich in veel meer woorden dan bij de andere zonen, maar de inhoud van beider 'zegen' verschilt toch wel heel sterk. Volgens de NBG versie van de tekst gebruikt hij als hij tot Jozef spreekt zes keer het woord zegen, maar het blijft een zegen binnen de grenzen van voedsel, kleding en onderdak. Het komt ook niet tot het getal van de volmaaktheid, zeven, het is het getal van de mens, zes. Tegelijkertijd haasten we ons te zeggen dat we grote bewondering hebben voor de morele kwaliteit van Jozefs leven zoals ons dat in meerdere hoofdstukken in Genesis wordt geschilderd. Een leven waar we, vooral als we jong zijn een voorbeeld aan kunnen nemen. Een leven dat beelden oproept van het leven van de Heer Jezus.

Dat was in het leven van Juda wel anders. Wat we ook leren is dat er een groot verschil kan zijn tussen iemands leven en dat van zijn nageslacht. En daarbij ook van Gods plannen met elk mens en diens nageslacht; we leren over Gods uitverkiezing. Jozef was onderkoning en in de visie van Jakob bleef hij dat ook onder 'koning' Juda, vgl. Psalm 78:67 en 68. Doet Jozefs handelen met zijn twee zonen niet ook wat af van zijn welhaast onkreukbare imago? Nog voordat Jakob zijn zonen zegent, voor dat begrip worden we in Genesis wel een beetje allergisch gemaakt, probeert Jozef zijn zonen naar voren te schuiven. Wilde hij in zijn kinderen zijn broers voor zijn? Wat er door Jozefs gedachten speelt blijft verborgen, daarom zijn we voorzichtig, maar toch. We leren dat God soeverein handelt, ook in de gekruiste armen van Jakob.

Efraïm

Jozef wordt meestal niet genoemd in de rij van stammen die het land in bezit hebben genomen. Manasse en Efraïm komen voor hem in de plaats waarbij ze in later tijd model staan voor het tienstammenrijk en ook wel voor het afwijken van God. We vinden dat bijvoorbeeld in Deuteronomium 33, waar de rede over Jozef eindigt met de tienduizenden van Efraïm en de tienduizenden van Manasse. Ze krijgen een zeer groot deel in Kanaän. De profeet Hosea besteedt nogal wat tijd aan de reputatie van Efraïm en aan de houding van de HERE t.o.v. hem. Daarom bijgaand een bloemlezing.

Bloemlezing aangaande Efraïm in het boek Hosea

4:17 Verknocht aan (afgods)beelden is Efraïm. 5:3 Werkelijk, nu hebt gij, o Efraïm, ontucht bedreven. 5:5 Israël en Efraïm zullen struikelen door hun ongerechtigheid. 5:9 Tot een woestijn zal Efraïm worden ten dage des oordeels. 5:14 Want Ik ben als een leeuw voor Efraïm. 8:11 Voorwaar, vele altaren heeft Efraïm gesticht om te zondigen. 9:16 Efraïm is geslagen, hun wortel is verdord; vrucht zullen zij niet zetten. 10:11 De HERE is in Efraïm teleurgesteld. 11:3 Ik leerde Efraïm lopen; Ik nam hen op mijn armen, maar zij erkenden niet, dat Ik hen genas. 11:8 Hoe zou Ik u prijsgeven, Efraïm, Mijn hart keert zich om in Mij, ten volle wordt mijn erbarming opgewekt. 11:9 Ik zal Efraïm niet verder verderven. Want Ik ben God en geen mens, heilig in uw midden, en Ik zal niet komen in toornvloed. 12:15 Bitter krenkend heeft Efraïm gehandeld, maar zijn HERE zal zijn bloedschuld op hem doen neerkomen, en hem zijn smaad vergelden.

Jozefs einde

Het boek Genesis eindigt met het ontslapen van Jozef. De beschrijving vanaf vers 22 wekt niet de indruk dat Jozef nog onderkoning is, de nadruk ligt op de hoop die hem dreef. In de beschrijving is het nog maar kort geleden dat Jozef zijn vader begroef in de spelonk van Machpéla. En zoals gezegd, de allerlaatste alinea gaat over de toekomstverwachting van Jozef. De brief aan de Hebreëen gaat nog eens nader op die verwachting in. Jozef had geloof toen hij ging ontslapen en geloofde dat er een moment zou komen dat God hen als volk terug zou brengen naar het land dat Hij beloofd had aan Abraham, Izaäk en Jakob. Op dat moment moesten ze zijn gebeente meenemen naar het beloofde land. Exodus 13 maakt er melding van dat dat inderdaad gebeurd is. Sommigen van het volk hebben als taak gehad die kist met het gebalsemde lichaam van Jozef mee te nemen. Al die veertig jaren hebben ze dat gedaan, ik veronderstel dat er zelfs een volgende generatie aan te pas kwam. Wij zouden zeggen: 'wat een dwaasheid', maar het geloof handelt heel anders. De Heer Jezus gebruikt het later om aan te duiden dat er leven is na de dood. God is de God van levenden en daarom van Abraham, Izaäk en Jakob, maar ook van Jozef. De beenderen van Jozef hebben iets profetisch, want zij zeggen iets over het werk van God in de geschiedenis. Het geestelijk leven van Israël moet gevoed en gewekt worden door de sprake die uitgaat van de doodskist. Dezelfde God die in Genesis 1 begon met iets te scheppen uit niets, besluit in Genesis 50 met een doodskist, een machtig getuigenis van de verlossing van Israël die komen gaat.

God handelt
soeverein en
dat is zijn goed
recht